

MUZEJ ĐAKOVŠTINE



IVAN DOMAC

MALA RETROSPEKTIVNA IZLOŽBA

kolovoz-rujan 2007.

Muzej Đakovštine

IVAN DOMAC
(1904.-1975.)

Đakovo, kolovoz-rujan 2007.

Nakladnik
Muzej Đakovštine Đakovo

Za nakladnika
Borislav Bijelić

Autor izložbe i kataloga
Borislav Bijelić

Lektor
Ivan Kunštić

Grafička obrada
Hardy, Đakovo

Tisak
Tiskara Budrovci

Naklada
200 primjeraka

ISBN 978-953-7128-19-7

Naslovnica: AUTOPORTRET, ulje na platnu 43 x 33 cm

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne
knjižnice u Zagrebu pod brojem 643487

Slike uzleta i pada slavonske duše

Ivan Domac jedan je od najznačajnijih slavonskih slikara, svakako ponajbolji predstavnik intimističkog slikarstva Slavonije između trećeg i šestog desetljeća prošlog stoljeća. Strastveni slikar slavonskih pejzaža, karakternih portreta i mrtvih priroda, rođen je 27. prosinca 1904. godine u Slavanskom Brodu. Iako mu je obitelj podrijetlom iz Privlake, kojoj će se Domac stalno vraćati, kako misaono, tako i fizički, dio njegove biografije usko je vezan za Slavonski Brod. Osim što je došao na svijet, Domac je u tom gradu završio i gimnazijsko školovanje. Uz nazočnost Ivane Brlić – Mažuranić u Slavanskom Brodu otvorena mu je 1921. godine prva izložba slika, a tu mu je i posthumno, 2003. godine, kao zaslužnom slikaru, podignut spomenik.

Po završetku gimnazije, u kojoj ga je slikarstvu poučavao jedan Jerolim Miše, Domac je potkraj dvadesetih godina upisao, a 1932. godine završio Akademiju likovnih umjetnosti u Zagrebu. Kao što je imao sreću da jednu etapu njegova duhovnog, napose slikarskog razvoja, prati i usmjerava Jerolim Miše, vjerojatno je bila sretna okolnost i to da je na Akademiji studirao u klasi Vladimira Becića, a da su mu nastavnici, između ostalih, bili Ljubo Babić i Marino Tartaglia. Sva trojica slikara bile su prejake slikarske osobnosti kojima se mladi slikar nije mogao oduprijeti. Njihov utjecaj na Domca nije upitan, no, treba istaknuti kako je njegova esencijalna biološka i stvaralačka supstanca ipak bila bliža zagasitoj paleti i melankoličnom diskursu Tartaglie i Babića, nego li životnom i slikarskom temperamentu jednog Becića. Prožimanje tih, međusobno različitih utjecaja, oplemenit će njegovo cjelokupno stvaralaštvo koje je bilo i ostalo autentično, baš kao što je autentičan bio i njegov život posvećen, i to bez zadržke, umjetnosti.

Nakon završetka studija Domac je skrenuo pozornost likovne javnosti s nekoliko mrtvih priroda rađenih u intimističkoj maniri, koje su se mogle vidjeti na skupnim izložbama u zagrebačkim galerijama, a stanovitu afirmaciju doživio je u drugoj polovici tridesetih godina kao član grupe «Hrvatskih umjetnika». I to je uglavnom bilo sve. Od završetka studija

radi prvo kao nastavnik crtanja u zagrebačkim gimnazijama i građanskim školama, a potom i u školama u Zlataru, Vinkovcima i Novoj Gradiški. Dužno respektirajući njegov cjelokupni opus, čini se da ipak nije pretjerano reći kako je za šest godina boravka u Novoj Gradiški napravio svoj najimpresivniji slikarski ciklus. U tom ciklusu on je «nevjerojatno sugestivno, trajno definirao svoju slikarsku osobnost, stvorio svoj originalni profil umjetnika. Postao je specijalist za slojevito transportiranje u tonski ugašenim dubinama zračne perspektive koja se otvara u naglašenoj vlažnoj atmosferi punoj ispitivanja i umiranja.»

Vinogradi Slavče predstavljaju Domca kao senzibiliziranog akvarelistu koji je, čini se, upravo tim ciklusom dosegao željenu likovnu kreaciju. Nakon što se je sredinom šezdesetih godina Domac za stalno vratio u Privlaku - mjesto gdje je kao dječak počeo crtati i iskazao prvotni, neosporan talent - sve do smrti intenzivno je slikao pejzaže svoga zavičaja, portrete njemu dragih osoba, cvijeće, gljive, breskve, šljive, leptire, konje – sve što je njegovom životu davalo neki dublji smisao i generiralo njegovu kreativnu energiju koja mu, barem kada je slikarstvo bilo u pitanju, nikada nije niti nedostajala.

Skrhan bolešću, Ivan Domac umro je 1975. godine u Banja Luci, da bi potom, nekoliko dana kasnije, bio sahranjen na mjesnom groblju u Privlaci.

Borislav Bijelić

Drugi o Domcu...

Matko Peić:

«Domac je slikar plamena i agonije slavonske duše. Bojom donosi vrisak, a tonom umiranje slavonske zemlje. Slikar nevjerojatno finih slikarskih pianissima. Majstor za umiranje u muku, za crkavanje bez granja, za izdisanje bez uzdaha, ali i za prkos krvi, raskalašenost nerva, divlju orgiju. Jednom riječi: potomak Đuke Begovića.»

Grgo Gamulin:

«Umjetniku i slikaru Ivanu Domcu i pisac ovih redaka, a i hrvatska kritika u cjelini mnogo duguje. Vrijeme je da taj dug bar dijelom iskupimo. Sretali smo ga na ulicama Zagreba, pristupio bi i skromno i plaho zapodjeo bi razgovor (o slikarstvu, naravno), a jedva da smo svi skupa u našoj užurbanosti imali vremena za njega. Onda je odjednom nestao iz Zagreba, a da to ni primijetili nismo. Vratio se u svoje polazište. Kasnije još jedan slučajni susret u Vinkovcima, i to je bilo sve. To jest, pored toga i poslije toga, doživljaj njegova slikarstva nadmašio je i sve uzgredne susrete i sva očekivanja ali bez kompletne monografske obrade i taj doživljaj i mjesto Ivana Domca u hrvatskom slikarstvu ostat će nepotpuno i fragmentarno.»

Oto Švajcer:

«Stvarnost, svedena na blagi sfumato pun transparentnosti, kroz koju kao da gledamo u neku duboku nutrinu života stvari, oznaka je tih Domčevih akvarela. Sve je nekako mutno, kao da lebdi u lakoj izmaglici, a opet je prozirno do te mjere da osjećamo crtež kao jedinu linearnu odrednicu u tom svijetu prozirnih ploha. Svaka je od tih ploha boja puna nijansa tonalno izdiferenciranih nevjerojatnom suptilnošću.»

Stjepan Petrović:

«Zato je Domac ostao jedini slikar poslije Kraljevića i Becića koji nam je dao potpunu viziju bogate i rodne Slavonije. Dao nam je njezinu zemlju, floru, faunu, oblike kućica, nebo i širinu slavonske duše.»

Stjepan Jozić:

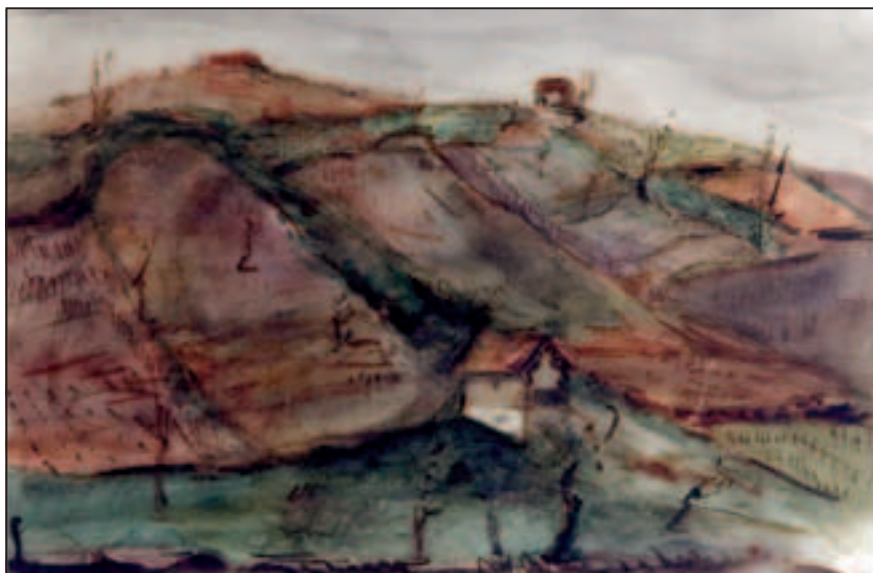
«U pejzažima i mrtvim prirodama bilježi karakteristične detalje, njihov izgled i smještaj, a iznad svega zanimljivu igru svjetla i sjena, odnos svijetlih i tamnih ploha i razigrani ritam boja: gustih, rijetkih, prozračnih. Motivi nisu lišeni uvjerljivosti i realističke opservacije, čarobnosti optičke pojavnosti. On izdiže prizor iznad puke faktografije, u intenzivni likovni doživljaj.»

Domac o sebi...

«Dižem se u rana jutra kad rosa blista i krijesi po travi, kada su stvari tako zakoprenjene finom maglicom kao paučinom. Kada zapjeva kos i slavuj! Pogledam na te šljivičine i tkanja granja, pa radim neumorno po 3 slike! One me vabe i vraćam se neprestano sad jednoj, sad drugoj, do kasnog popodneva. Slikam tkanje granja i daleke perspektive u srebru poljana, oranica, brazda zemlje. Nastojim da sve to viđeno i proćučeno izvedem jednom prednošću istine i pjesme.»

«... slikam istinu i san (romantizirani realizam ili idealizirani realizam), da je sve u pokretu i da je cijela slika poplavljena tonovima i bojom odraz imaginacije. Slikam brzometno, sveobuhvatno zbijam i vežem od laganih namaza, do impulzivnih udara kista, energijom i žarom, kao da mi je u moći, da po volji vedrim i oblačim i da svjetlo pokoravam svome raspoloženju (svjetlo pokriva sve boje) da se forme zbijaju, a tonovi dozivaju. Slikam iz ramenog zgloba u velikom zamahu, a iz ručnog zgloba za manji domet...»

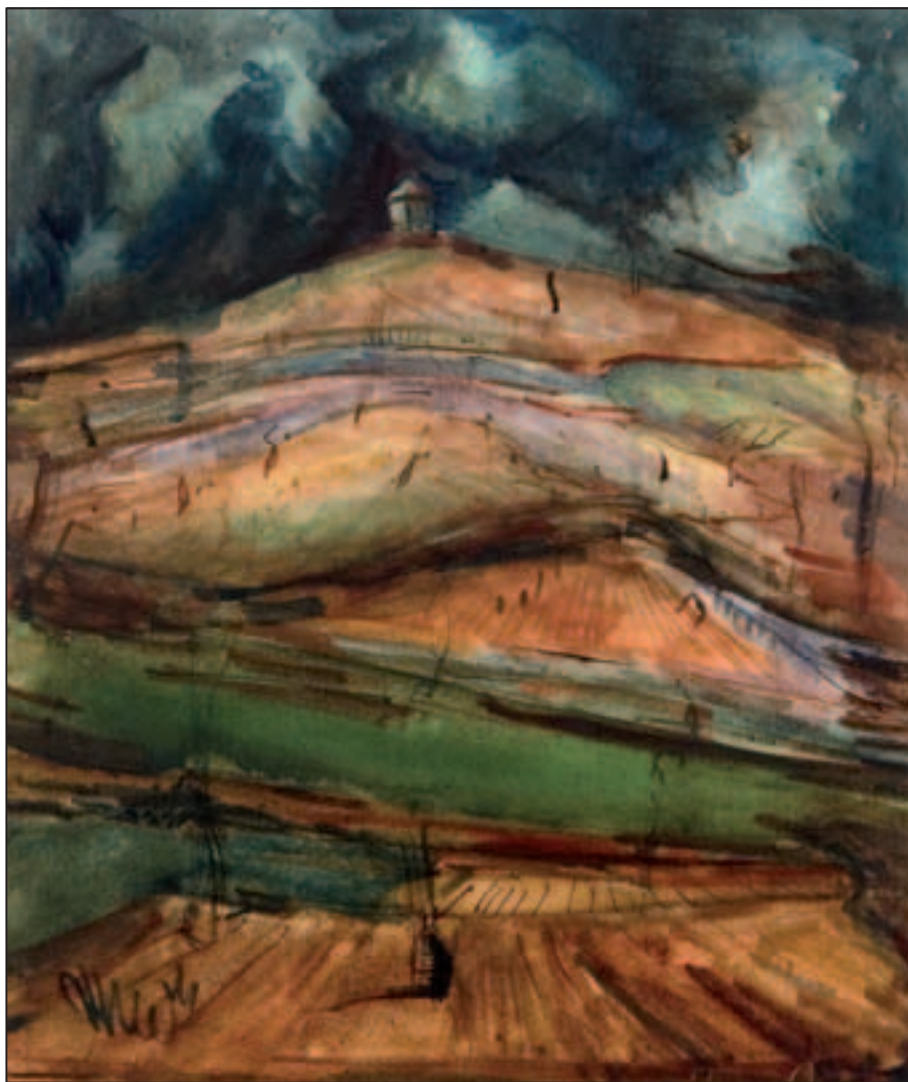
«Slika mora da diše, da je atmosfera fluidna i transparentna, mjesta koja ne dišu i ne žive čine da i slika ne živi. Divio sam se slikarskim besmrtnim djelima smirene i veličajne ljepote ...»



Pejsaž - Slavča III, akvarel, 26 x 40 cm



Vinogradi Slavče, akvarel, 27 x 31 cm



Slavonski humci - Slavča, akvarel, 32 x 27 cm



Pejsaž s juga, akvarel, 26 x 36 cm



Pejsaž s plavom daljinom, akvarel, 20 x 22 cm



Autoportret, akvarel, 50 x 40 cm



Kardinal, akvarel, 45 x 35 cm



Vrganj, akvarel, 65 x 48 cm



Šljive, akvarel, 57 x 64 cm



Breskve II, akvarel, 38 x 40 cm



Ruže, ulje na platnu, 51 x 61 cm



Tulipani, ulje na platnu, 81 x 73 cm



Stan u Slavoniji, akvarel, 44 x 59 cm

Popis izloženih radova

1. Pejzaž s juga, akvarel, 26 x 36 cm
2. Konji, olovka, 32 x 26 cm
3. Mrtva priroda, akvarel, 23 x 27 cm
4. Pejzaž s plavom daljinom, akvarel, 20 x 22 cm
5. Mrtva priroda s amoretom II, akvarel, 26 x 31 cm
6. Slavonski humci - Slavča, akvarel, 32 x 27 cm
7. Pejzaž - Slavča, akvarel, 31 x 34 cm
8. Pejzaž - Slavča III, akvarel, 26 x 40 cm
9. Vinogradi Slavče, akvarel, 27 x 31 cm
10. Kardinal, akvarel, 45 x 35 cm
11. Portret majke, lavirani tuš, 40 x 30 cm
12. Autoportret, akvarel, 50 x 40 cm
13. Autoportret I, ulje na platnu, 43 x 33 cm
14. Mrtva priroda s amoretom III, akvarel, 25 x 30 cm
15. Leptir, akvarel, 27 x 41 cm
16. Cvijeće, akvarel, 60 x 40 cm
17. Glava fazana, akvarel, 29 x 25 cm
18. Breskve II, akvarel, 38 x 40 cm
19. Bosut, akvarel, 39 x 59 cm
20. Stan u Slavoniji, akvarel, 44 x 59 cm
21. Šljive, akvarel, 57 x 64 cm
22. Vrganj, akvarel, 65 x 48 cm
23. Ruže, ulje na platnu, 51 x 61 cm
24. Tulipani, ulje na platnu, 81 x 73 cm
25. Cernik, akvarel, 35 x 45 cm



Životopis (naglasci)

- rođen u Slavonskom Brodu 27. prosinca 1904. godine
- u šestom razredu gimnazije, 1921. godine, imao je prvu izložbu
- Akademiju likovnih umjetnosti upisao je u Zagrebu 1928. godine
- 1932. godine, u klasi Marina Tartaglie, završava Akademiju i počinje izlagati
- 1936. pristupa grupi «Hrvatskih umjetnika»
- do stalnog povratka u Privlaku 1966. godine službovao kao nastavnik crtanja u školama Zagreba, Zlatara, Vinkovaca i Nove Gradiške
- umro u Banja Luci 17. siječnja 1975. godine